РЕЦЕНЗІЇ

УДК 808.5:81'38:81'42

Н. В. Багнюк, Є. О. Редько

НОВІ ПІДХОДИ ДО РИТОРИКИ ЖАНРІВ

(Budzyńska-Daca A. Retoryka gatunków. Projekt krytycznej analizy. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2025. 278 s.)

Генологічні студії, до предметного поля яких належать генеза, типологія, функційно-прагматичні параметри і структурно-мовні риси різних жанрів, помітно розвинулися в останні десятиліття. У філології усталився погляд на жанрознавчі дослідження в контексті літературознавства (теорії жанрів), однак від другої половини XX століття науковці зацікавилися жанрами з погляду риторики, функційної стилістики, лінгвістики тексту, когнітивної лінгвістики та ін., узагальнено ідентифікуючи жанр як текстову реалізацію авторської інтенції. Із погляду сучасної лінгвістики, *жанр* – це «типовий спосіб побудови мовлення в конкретній ситуації, призначений для передавання певного змісту; розгорнута мовленнєва побудова, що складається з певної кількості мовленнєвих актів, у яких комунікативний намір кожного мовця підпорядкований його стратегії і тактиці» (Бацевич 2006: 9); жанр охоплює «розмаїття типізованих форм комунікації, що належать усім без винятку сферам суспільного життя» (Яхонтова, 2009: 8). Отож зростання інтересу дослідників до комунікативних аспектів мови зумовлює постійну увагу до жанрів, які належать до найважливіших категорій спілкування та взаємодії поряд із текстом і дискурсом.

У 2025 році побачила світ монографія відомої дослідниці риторики, професорки Варшавського університету, віцепрезидентки Польського риторичного товариства Аґнєшки Будзинської-Даци «Риторика жанрів. Проєкт критичного аналізу». Імпульсом для цієї праці став комплекс дискусійних питань щодо жанрової природи дебатів, і саме багаторічні дослідження зазначеного комунікативного явища лягли в основу «*моделі критики жанрів, що охоплювала б різні комунікативні сфери*» (с. 11). Тобто підставово рецензована монографія зумовлена нагальною потребою об'єднати численні підходи до риторичної критики, наприклад метафоричну, постколоніальну, дискурсивну, драматичну, соціолінгвістичну та інші, в одну схему, яка б

CC BY NC

https://doi.org/10.34142/23127546.2026.65.28

органічно синтезувала згадані напрями. Власне, такий синтетичний (і багато в чому новаторський) підхід до розглядуваної проблематики й зумовив наш інтерес до рецензованої монографії, яку далі прокоментуємо з двох перспектив – з дослідницького погляду і з погляду практичного (як викладачі риторики для студентів гуманітарних і суспільствознавчих спеціальностей).

Як зауважує у *Вступі* до рецензованої розвідки її авторка: «*Головна мета цього проєкту – розробити риторичну критику жанрів, яка враховує їх природу, функції та риторичний потенціал у широкому комунікативному спектрі*» (с. 12). Ідеться про критичне осмислення риторичних жанрів не лише як статичного явища, а й про їх перспективу та персвазивний потенціал – «*те, що дало б нам уявлення про межі можливостей жанру як комунікативного інструменту з огляду на його риторичний потенціал і здатність формувати висловлювання, до якого прагне наше відчуття естетичної, етичної чи функційної гармонії*» (там само). Така критика покликана аналізувати жанри як риторичні структури, зокрема як інструменти символічної дії й механізми творення комунікації, у всій складності їх виявів, тому має виразно практичний характер. Прикметно, що рецензована розвідка узагальнила досвід наукового семінару, на якому А. Будзинська-Даца обговорювала згадані проблеми зі студентами та аспірантами і з якого вже вийшли студентські роботи про жанрово-риторичні особливості різних текстів, тому авторка найперше адресує її колишнім і майбутнім учням, для яких монографія має стати практичним посібником та аналітичним інструментом.

Концептуально рецензована монографія ґрунтується на трьох сферах: риториці (цілісній символічно зумовленій теорії впливу, що має визначений термінологічний апарат, виразну функційну спрямованість та антропоцентричну основу для створення й відтворення текстів), критиці (як дослідницькому методі, способі мислення, на якому сутнісно базується риторика і який передбачає послідовне, «пошарове» прочитання та інтерпретацію тексту, з'ясування того, як він сконструйований і як його ефективно модифікувати та вдосконалити) і жанрі (структурному елементі, який постулює комунікацію як процес). Ці три сфери авторка намагається об'єднати в модель, яка «*дає змогу використовувати риторичні інструменти у критичному оцінюванні формотвірної функції жанрів*» (с. 15). Відповідно монографія поділена на дві частини (теоретичну та методологічну),

які в синтезі оприявнюють згадану модель (однак А. Будзинська-Даца зауважує, що загалом її текст можна читати й вибірково, окремими фрагментами – залежно від потреб читача).

У *першій частині «Теоретичні основи риторичних генологічних досліджень»* розглянуто основні засади критики жанрів як одного з напрямів риторичної критики (за об'єкт аналізу А. Будзинська-Даца вибрала риторичні акти та артефакти, потрактовуючи їх у контексті жанрів як комунікаційного інструменту). Зокрема А. Будзинська-Даца докладно коментує та інтерпретує досягнення риторичної критичної школи, зосереджуючи увагу на розвідках Г. Вічельнса, К. Берка, Х. Перельмана, В. Бута, Е. Блека, Р. Вівера, Л. Бітцера, С. Тулміна, С. Фосс та ін., а також панорамно, з методологічного та дидактичного погляду, аналізує напрям RGS (Rhetorical Genre Studies), недостатньо осмислений у європейській прагматиці та риториці. Польська науковиця насвітлює проблеми міжжанрової взаємодії, жанрових одиниць, когнітивних функцій жанрів, їх структуротвірних особливостей, перспективи зазначеного напряму в сучасному цифровому та технологізованому світі, ліпше унаочнюючи амбівалентну природу риторики, яка поєднує в собі як систему аналітичних правил (*Rhetorica docens*, тобто теоретичну риторику), так і реалізацію їх у комунікативному акті (*Rhetorica utens*, тобто практичну риторику). За таких умов критик не лише має досліджувати текстову структуру, аналізуючи ефективність комунікації, аргументованість, композиційну цілісність, перформативні особливості висловленого чи його лексико-стилістичні засоби, а й специфіку використання риторичних прийомів і технік у конкретній ситуації, визначеній комунікативними потребами й соціальними чинниками. Власне, критика, на думку А. Будзинської-Даци, має оцінювати ефективність, етичність та потенційні наслідки комунікації, а отже, рефлексувати над тим, як мова як символічний код впливає на соціальні відносини та формування думки (тут, безперечно, відчутний вплив К. Берка, який розглядає риторику як своєрідну ідентифікаційну інтеграцію, ґрунтовану на спільних цінностях, переконаннях і мові). Водночас важливо пам'ятати, що риторичне повідомлення, відображаючи соціальні патерни й норми, містить не лише явний зміст, а й приховані цінності та ідеологічні засади, що формують його глибший смисл, а отже, сприяють і кращому комунікативному ефекту.

З методологічного погляду, як зазначає А. Будзинська-Даца, риторична критика передбачає три основні етапи: свідомий вибір

артефакту для аналізу, його інтерпретацію, публікацію дослідницьких результатів і взаємодію з іншими науковцями, тобто це не «*лише аналітична техніка, а й активний процес побудови світу через селекцію, інтерпретацію та взаємодію*» (с. 29). Отже, риторичний акт – це свідомо конструйований суб'єкт комунікації, який виникає як відповідь на певні комунікативні виклики й структурно пов'язаний з цільовою аудиторією риторичного повідомлення. Його автор прагне впливати на слухачів, переконуючи їх у чомусь, спонукаючи до дії або змінюючи сприйняття розглядуваних проблем. Це зумовлює й широке коло об'єктів (артефактів) риторичної критики: як зазначає А. Будзинська-Даца, до них належать письмові тексти, візуальні повідомлення, мультимедійні твори, цифрова комунікація, архітектурні об'єкти та міські простори, що «*оприявнюють значення в певному соціальному й культурному контексті*» (с. 31).

Аналізуючи критику жанрів з теоретичного погляду, авторка рецензованої монографії розглядає їх як *жанри в риториці*, *риторичні жанри* та *жанри з риторичної перспективи* (с. 35). Перша категорія (*жанри в риториці*) стосується класичного, Аристотелівського, розуміння риторики як мистецтва красномовства й канонічних риторичних форм (судові, дорадчі та епідейктичні промови) й описана на підставі таких критеріїв, як аудиторія, час, предмет, мета промови, методи переконання й топоси (с. 38); водночас А. Будзинська-Даца окрему увагу приділяє критиці Аристотелевих риторичних постулатів, яку запропонував Едвін Блек, стверджуючи, що «*класифікація Аристотеля не охоплює, на його думку, багатьох сучасних риторичних практик, у яких реципієнти залучені не лише через раціональні судження, а й через віру, ідентичність, переконання чи емоції*» (с. 40). Друга категорія (*риторичні жанри*) ґрунтується на функційних особливостях, тобто розширює класичний набір жанрів тими жанрами, що охоплюють, зокрема, сучасні комунікативні практики (наприклад, медійні чи рекламні тексти). Це дає змогу стверджувати, що «*мовні жанри – це стабільні форми висловлювання, якщо реалізують три конститутивні ознаки*» (с. 42): зміну мовця, фіналізацію висловлювання і його адресованість. Ідеться про залежність риторичних жанрів від певної риторичної ситуації, тобто їх зумовленість соціальними, політичними чи культурними викликами, і така критика фактично становить собою дискурсивну жанрову критику. Третя категорія (*жанри з риторичної перспективи*) осмислює тексти з погляду

впливу на реципієнта повідомлення, тож відкриває його риторичні аспекти й риторичний потенціал (наприклад, риторичний потенціал візуальних творів чи музейного простору).

Відносини між жанрами А. Будзинська-Даца аналізує, ґрунтуючись на концепції жанрової відповіді (*uptake*), яку запропонувала А. Фрідман, як «*реакцію на певний жанр і як свідомий вибір форми комунікації*» (с. 60). Докладно коментуючи досягнення напряму RGS у розробленні згаданої концепції, польська дослідниця порівнює три підходи до міжжанрової взаємодії (набір жанрів, система жанрів, репертуар жанрів) і констатує: «*жанровий набір стосується соціальних ролей та індивідуальних комунікативних практик, жанрова система – зв'язків і послідовностей міжжанрової взаємодії, а жанровий репертуар організує комунікацію спільноти, охоплюючи рутинні жанри, але не передбачаючи їх певної послідовності*» (с. 70); водночас вона розширює згадані підходи, зіставляючи їх із концепціями екології жанрів та колонії жанрів.

Важливе місце в першій частині рецензованої монографії посідають розділи, присвячені процесуальним нюансам критики жанрів (с. 77–143). Зокрема, у *розділі «Жанри як механізми пізнання та дії»* авторка подає теоретичну базу інтерпретації жанрів як інструментів ситуативного пізнання. Такий підхід цікавий не лише сам собою, а й з освітніх перспектив, адже досить добре дає зрозуміти засади опанування риторичних навичок, уміння інтерпретувати й модифікувати риторичні жанри залежно від контексту та ситуації. Особливу увагу у згаданому розділі приділено письму як пізнавальній практиці (с. 79–83). А. Будзинська-Даца наголошує: «*письмо як процес, що залучає різні жанри з метою передання чи запам'ятовування інформації, також запускає механізм трансформації способу мислення*» (с. 79), а сам жанр впливає на структурні та мовні особливості продукованого тексту, тобто на його (ре)структуризацію. Авторка рецензованої монографії коментує практично-пізнавальний потенціал письма і з погляду концепції риторичних гомологій, яку запропонував Б. Брамметт (с. 82). Цей інноваційний підхід передбачає універсалізаційний аналіз риторичних форм комунікації з огляду на схожість їх структури, а отже, спільність методів переконання та впливу (наприклад, у навчальній практиці ми неодноразово аналізували зі студентами риторичний потенціал жанрів, потрактовуваних зазвичай як «нериторичні», що давало змогу глибше зрозуміти внутрішню структуру повідомлення,

зокрема його наративні особливості, стратегії емоційного впливу, способи вияву авторського голосу).

Оскільки, як ми вже зауважували на початку рецензії, аналізований текст написаний для студентів та аспірантів, А. Будзинська-Даца коментує в цьому розділі й освітній потенціал генології. Вона зауважує, що «*студії над жанрами відіграють істотну роль у риторичній освіті, надаючи інструменти, що уможливлюють як опанування комунікативних традицій, так і їх критичний аналіз*» (с. 88). Спираючись на розвідки сучасних дослідників (Беркенкоттер та Гакін, Девітт, Фрідман), авторка рецензованого тексту актуалізує потребу засвоєння дисциплінарних практик виникнення тексту, адже занурення студентів у такі практики через риторичні форми, поширені в дискурсивних спільнотах, сприяє академічній соціалізації й глибшій рефлексії над риторичними стратегіями (с. 90). Важливо не так навчити студентів «писати правильно» з погляду структури чи змісту, як сформувати компетенції, потрібні для їхньої активної участі в суспільному житті як текстотворців, а отже, уміння бути гнучким у письмі, інтерпретувати різні жанрові форми та модифікувати їх відповідно до комунікативних завдань. З такого погляду можемо говорити про динамічно-контекстуальні риторичні практики, покликані показати створення тексту в розвитку та функціонування в певних соціальних умовах / обставинах, зокрема його трансформацію залежно від концептуальних чи стильових засад риторичного акту або платформи, на якій такий акт відбувається).

Особливо актуальними ці практики стають у сучасній професійній комунікації, коли «*цифрові комунікативні середовища еволюціонують швидше за традиційні моделі опису*» (с. 96), а отже, змінюються й самі жанри: «*Змінюються не лише їхні зовнішні рамки: формати, канали, композиції. Змінюється також їхня внутрішня логіка: взаємини між мовцем та адресатом, способи побудови етосу, риторичні стратегії та навіть самі комунікативні цілі*» (там само). А. Будзинська-Даца слушно зауважує, що в дослідженнях не можна оминати цифрових і мультимодальних просторів, у яких часто функціонують жанри; так само варто зважати на інтержанрову природу сучасної комунікації в «*цифровому середовищі, де межі між текстовими формами розмиваються, а користувачі постійно перемикаються між регістрами, стилями та форматами*» (с. 98). Ці проблеми поглиблюються й повсюдним ширенням ШІ, який уже сьогодні здатен генерувати тексти

у визначених жанрах, що породжує не лише етичні питання, пов'язані з авторством текстів, а й численні стилістичні дилеми (ідеться про спрощення чи уніфікацію текстів, згенерованих за допомогою ШІ, автоматизованість комунікації з читачами чи, наприклад, використання таких текстів у навчальних практиках) (с. 100–104).

Згадані проблеми узагальнені в посутніх розлогих коментарях, у яких подано авторську синтетичну концепцію, вироблену на ґрунті критичного огляду наявних генологічних розвідок. У ній інтегровано такі перспективні дослідницькі об'єкти, як *мультисфери дослідження жанрів* (охоплює поняття *мультимодальності*, *мультидисциплінарності*, *мультивимірності*, *мультиметодологічності* та *мультикультурності* (с. 107–117); жанр як багатовимірне явище передбачає комбінований підхід – з урахуванням методологічної та інтерпретаційної множинності), *геносфера* (сукупність усіх жанрів певної культури чи галузі як системне явище у просторі комунікаційної взаємодії) та *модель 3P* (концептуальна рамка, що об'єднує мультидисциплінарне розуміння жанру й розглядає його як *продукт*, *процедуру* та *процес*).

У *другій частині монографії «Проєкт риторичної жанрової критики»* за основу використано класичну модель критики жанрів Соні Фосс (2009) (с. 147–150). Ця модель базується на пошуку спільних рис риторичних артефактів (текстів, промов, медіаформ), щоб виокремити жанр, визначити жанрову належність та оцінити ефективність артефакту щодо визначеного зразка дії, але водночас не виявляє, для чого слугує цей жанр і яку силу впливу має.

Авторка обґрунтовує концепцію *риторичного потенціалу жанру* (с. 152) як головного предмета аналізу, який визначено як здатність певного жанру визначати зміст, що може впливати на настанови читачів / слухачів і викликати певні дії (за Аристотелем, риторика як *dynamis*, тобто сила, потенціал, у кожному конкретному випадку має здатність знаходити можливі засоби переконання). *Потенційний стан* у риториці – це можливість виникнення персвазивної (переконувальної) зміни, спричинення ефекту в мисленні чи діяльності (також потенційного) адресата. Потенційність – це акумульована енергія, яка, вивільняючись чи актуалізуючись, провокує реальні реакції в адресатів. Потенційність жанру переходить у етап актуалізації, коли його обирає учасник комунікації для досягнення комунікативної мети. Дослідження потенціалу жанру полягає у виявленні його риторичного *dynamis* – ефекту, якого жанр може досягнути, перш ніж це

зробить (с. 155), можливостей, закладених в інструменті формування повідомлень, що виникають як реакція на взаємні інтеракції. «*Риторичний погляд на жанр – це водночас погляд з інтенцією розкрити його здатність викликати зміни та здійснювати вплив. Жанр сутнісно акумулює енергію, яка вивільняється актуально значущою справою, що стає зародком риторичної ситуації*», зазначає авторка, проводячи аналогію з метафорою натягнутого лука, потенційна енергія якого вивільняється й перетворюється на кінетичну енергію випущеної стріли. Енергія лука символізує загальне знання про функціонування жанру та суспільні очікування, його конструкція складається з окремих елементів, належне поєднання та функціонування яких необхідні для перетворення потенційної енергії на кінетичну. Отже, важливо знати, як скористатися луком, щоб вивільнити акумульовану в ньому енергію (с. 154), тобто виявити, як жанр у своїх засадничих принципах, вироблених у повторюваних ситуаціях, визначає, які саме дії, риторичні стратегії та способи формування взаємин з адресатом закладені в його структуру та функцію. Авторка наголошує, що досліджує жанр як інструмент із певним діапазоном застосування, тобто передусім те, що потенційно може риторично впливати.

Авторка розробляє чотиривимірну модель опису жанру, яка охоплює *комунікативно-телеологічний* (комунікативна мета та функції, їхнє соціальне значення та потенціал), *просторово-часовий* (ситуативна зумовленість жанру, його культурна інтегрованість у час і простір), *композиційно-стилістичний* (структура артефактів та засоби вираження змісту) та *дискурсивно-суб'єктний виміри* (взаємодія між учасниками комунікації, їхні ідентичності та соціальні ролі, суспільні очікування). Відповідно кожен жанр визначає те, як мовці можуть реалізувати комунікативні цілі в певному соціокультурному контексті. В основі цієї моделі перебуває концепт *універсальної аудиторії*, символічної культурної інституції, яка встановлює раціональні та морально-емоційні параметри комунікації (с. 172–174), а отже, жанр у такому разі стає не тільки інструментом комунікації, а й утілює цінності та норми.

У *просторово-часовому вимірі* А. Будзинська-Даца використовує дві категорії (*хронос* і *кайрос*), виокремлюючи п'ять рівнів темпоральності в комунікативному циклі: *ситуативний час* (повторювані умови використання жанру), *час творення* (постання артефакту від його концептуалізації до фіналізації), *час взаємодії* (час презентації, який може бути синхронним або асинхронним), *час у дії / артефакті*

(часова структура повідомлення), *час сприйняття* (умови сприйняття, а також оцінювання впливу моменту та ритму на ефективність) (с. 177–189). Водночас авторка аналізує різні типи простору (*фізичний*, *інституційний*, *медійний* та *культурний*) (с. 192), у якому актуалізується жанр, і пропонує чотири категорії: *простір зустрічі* (місце, де ініційовано риторичний акт), *простір взаємодії* (простір, у якому встановлюють відносини й розвивається дискурс і в якому реалізують комунікативні стратегії), *простір фіксації* (місце, у якому відбувається трансформація повідомлення), *простір сприйняття* (реальні умови сприйняття та їхній вплив на персвазивний ефект) (с. 192–197).

Композиційно-стилістичний вимір зосереджений на структурі та мовній організації артефакту, тобто на тому, як реалізуються процеси інвенції, диспозиції та елокуції (с. 205). А. Будзинська-Даца стверджує, що цей вимір аналізу стосується того, як структура риторичного повідомлення (розташування частин, ієрархія аргументів, риторичні фігури тощо) сприяє персвазивній функції жанру і його риторичному потенціалу. Важливим у такому разі варто визнати жанровий канон, який забезпечує відтворюваність жанру, але й уможливлює його трансформацію, адаптацію до контексту та індивідуальних мовних особливостей адресанта. На думку авторки рецензованої монографії, стиль стосується й етики комунікації, даючи змогу розкрити етос промовця, його ставлення до аудиторії, теми та цінностей, які втілені в риторичних жанрах (с. 216).

Дискурсивно-суб'єктний вимір стосується взаємин між учасниками комунікації, зокрема їхніх ролей, ідентичності, способів її конструювання в межах дискурсу (с. 223). Кожен жанр формує позицію адресанта та адресата, визначає межі їх участі в публічній сфері, уможливлюючи існування діалогічної сутності (суб'єкта) й надаючи їй форми вираження. Натомість кожен дискурс накладає конкретні риторичні моделі та правила, тобто жанри стають інструментами конституювання спільнот, актами співпраці та спільної дії.

Книжка А. Будзинської-Даци – нове слово в науковому осмисленні риторичних аспектів комунікації. Реалізований методологічний підхід – критика жанрів – визначає риторику як науку про символічні вияви інтенцій та дій і розміщує комунікацію та її вплив на перетині мовознавства, медіадосліджень, соціології та культурології. Це бачення визначає потенціал жанрів – як об'єктів дослідження і як ключів до потрактування світу, у якому комунікація – шлях до порозуміння і простір постійного узгодження значень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич, Ф. С. (2006) *Вступ до лінгвістичної генології*. Київ: Видавничий центр «Академія. 2. Яхонтова, Т. В. (2009) *Лінгвістична генологія наукової комунікації*. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.

REFERENCES

1. Batsevych, F. S. (2006) *Vstup do linhvistychnoi henolohii [Introduction to Linguistic Genology]*. Kyiv: Vydavnychyi tsentr «Akademiia [in Ukrainian]. 2. Yakhontova, T. V. (2009) *Linhvistychna henolohiia naukovoi komunikatsii [Linguistic Genology of Academic Communication]*. Lviv: Vydavnychyi tsentr LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

Багнюк Наталія В'ячеславівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, Український католицький університет; вул. Козельницька, 2а, м. Львів, 79026, Україна.

E-mail: bahniuk@ucu.edu.ua

https://orcid.org/0000-0001-6821-2227

Bahniuk, Nataliya – Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Associate Professor at the Department of Philology, Ukrainian Catholic University; 2a Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine.

Редько Євген Олександрович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, Український католицький університет; вул. Козельницька, 2а, м. Львів, 79026, Україна.

E-mail: yevhen.redko@ucu.edu.ua

https://orcid.org/0000-0002-0797-9499

Redko, Yevhen – Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Associate Professor at the Department of Philology, Ukrainian Catholic University; 2a Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання – 20 вересня 2026 р.
Дата прийняття статті до друку після рецензування – 20 жовтня 2026 р.
Дата публікації статті у виданні – 20 листопада 2026 р.

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Багнюк Н. В., Редько Є. О. Нові підходи до риторики жанрів (Budzyńska-Daca A. Retoryka gatunków. Projekt krytycznej analizy. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2025. 278 s.). Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2026. Вип. 65. С. 363–372. DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.65.28

APA: Багнюк, Н. В., Редько, Є. О. (2026). Нові підходи до риторики жанрів (Budzyńska-Daca A. Retoryka gatunków. Projekt krytycznej analizy. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2025. 278 s.). *Лінгвістичні дослідження, 65,* 363–372, DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.65.28